

Mezinárodní vládní a nevládní organizace

Ing. Jiří Hejkrlik

Mezinárodní organizace je sdružení států (mezistátní, vládní organizace) nebo sdružení jednotlivých fyzických či právnických osob a národních společností, nebo sdružení z různých zemí (nevládní organizace), vznikající v zájmu udržení mezinárodního míru a bezpečnosti a k plnění určitých společných dohodnutých úkolů a cílů politických, hospodářských, sociálních, kulturních ap. Zvláštní skupinu mezi mezinárodními organizacemi tvoří ty, které mají současně dvojitý charakter, vládní i nevládní – např. Mezinárodní červený kříž.

Vládní mezinárodní organizace jsou sdružení států vznikající na základě mezinárodní smlouvy (statutu) uzavřené nejméně mezi třemi státy. Jsou vybaveny jistou mezinárodní právní subjektivitou, a mohou proto uzavírat mezinárodní smlouvy. Mají trvalý charakter, disponují vlastními orgány, které mají mezi sebou rozdělenou práci. Usilují o dosažení cílů vytyčených členskými státy v zakládací listině.

Vládní mezinárodní organizace lze dělit podle členské základny na univerzální (např. OSN) a partikulární (sdružující jen několik států), popřípadě regionální (sdružující státy určité zeměpisné oblasti).

Členství	Všeobecné	Omezené

Cíle		
Všeobecné	Všeobecné organizace – OSN	Regionální organizace – (AU, EU, Liga arabských národů, SADC...)
Omezené	Funkční organizace – (WTO, ILO, WHO, UNESCO, WWF...)	Regionální funkční organizace – (NAFTA, CEFTA, NATO,...)

Podle doby trvání se rozlišují vládní mezinárodní organizace trvalé a dočasné. Dále jsou mezinárodní organizace otevřené a uzavřené podle toho, je-li umožněno dalším státům, aby přistoupily k jejich statutu. Podle náplně činnosti se rozlišují mezinárodní organizace politické, hospodářské, technické, sociální a kulturní. Nevládní mezinárodní organizace sdružují jednotlivé fyzické osoby, národní sdružení nebo spolky z různých zemí za účelem spolupráce, konzultací a hájení společných zájmů v oblasti průmyslu, obchodu, zdravotnictví, vědy, náboženství, zemědělství, práva, politiky, výchovy aj. Stát, na jehož území mají sídlo, jim přiznává vnitrostátní právní subjektivitu.

Příspěvky mezinárodním organizacím ze státního rozpočtu České republiky na Zahraněční rozvojovou spolupráci:

Příspěvky České republiky na multilaterální rozvojovou spolupráci			
Rok 2002	460,9 mil. Kč	Rok 2004	1148,6 mil. Kč
OSN	219,3 mil. Kč	OSN	141,9 mil. Kč
Evropské společenství	0	Evropské společenství	862,8 mil. Kč
Skupina Světové banky	163,4 mil. Kč	Skupina Světové banky	63,7 mil. Kč
Ostatní	78,2 mil. Kč	Ostatní	80,2 mil. Kč
Rok 2003	287,6 mil. Kč	Rok 2005	1694,0 mil. Kč
OSN	149,9 mil. Kč	OSN	106,6 mil. Kč
Evropské společenství	0	Evropské společenství	1478,0 mil. Kč
Skupina Světové banky	68,9 mil. Kč	Skupina Světové banky	58,9 mil. Kč
Ostatní	68,9 mil. Kč	Ostatní	50,5 mil. Kč
Zdroj: Ministerstvo zahraničních věcí ČR (Příspěvky ČR na ODA dle metodologie OECD/DAC)			

Organizace spojených národů

Organizace spojených národů - OSN, angl. United Nations (UN), univerzální mezinárodní organizace se sídlem v New Yorku. Formálně vznikla 24.10.1945 po ratifikaci Charty OSN. Fakticky začala fungovat od ledna 1946. Jejím vzniku bezprostředně předcházely: Atlantická charta (1941), Deklarace Spojených národů (1942) a Jaltská konference (1945). OSN navazuje na zaniklou Společnost národů. Počet členských států postupně stoupl na 192, mimo OSN stojí pouze Taiwan, Vatikán a Západní Sahara.

Cílem OSN je především zachování mezinárodního míru a bezpečnosti, dále rozvoj přátelských vztahů mezi národy, spolupráce při řešení mezinárodních hospodářských, sociálních, kulturních a humanitárních problémů, prosazování základních lidských a politických práv a sladování aktivit jednotlivých národů při dosahování těchto cílů. Členské státy jsou rovnoprávné a svrchované (bez ohledu na velikost území, počet obyvatel či hospodářskou sílu) – každý má jeden hlas. Ratifikací Charty OSN se zavazují řešit mezinárodní spory pokojnými prostředky, nepoužívat sílu a hrozby a nezasahovat do vnitřních záležitostí ostatních států. Členem organizace se může stát každá země, která je subjektem mezinárodního práva, je ochotna přijmout závazky Charty a odpovědně je plnit. Poté, co si podá žádost o členství, může být na základě doporučení Rady bezpečnosti přijata za člena organizace Valným shromážděním. Porušuje-li nějaký členský stát soustavně závazky Charty, může být na základě doporučení Rady bezpečnosti vyloučen. Jednacími jazyky OSN jsou angličtina, arabština, čínština, francouzština, ruština a španělština. Výdaje OSN jsou hrazeny z rozpočtu, do něhož přispívají členské státy částkou závislou na výši hrubého domácího důchodu. Nejnákladnějšími jsou v současné době především mírové

operace OSN. Kromě New Yorku sídlí některé orgány i v Ženevě (Švýcarsko), ve Vídni (Rakousko) a v Haagu (Nizozemsko).

V OSN jsou dva typy orgánů – hlavní a pomocné. Tři ze šesti hlavních jsou ve své působnosti nejvyšší a nezávislé: Valné shromáždění, Rada bezpečnosti a Mezinárodní soudní dvůr. Valnému shromáždění jsou podřízeny Hospodářská a sociální rada a Poručenská rada. Sekretariát je podřízen i ostatním hlavním orgánům. Mezi další orgány OSN patří odborné organizace (např. Dětský fond OSN) a mezinárodní agentury. Struktura základních orgánů se od vzniku organizace nezměnila, pouze došlo k drobným úpravám ve složení jednotlivých orgánů v souvislosti se vzrůstajícím počtem členů. V současnosti se OSN zaměřuje především na boj proti hladu, proti analfabetismu a různým nemocem, usiluje o zrovnoprávnění žen a snížení úmrtnosti dětí, řeší problémy populační exploze a stárnutí populace atd.

Rada bezpečnosti

Rada bezpečnosti má 15 členů. Charta OSN určuje 5 z nich jako stálé. Valné shromáždění volí 10 dalších za členy nestálé na dvouleté období. Údaj v závorce za jmény států znamená rok, ve kterém ke dni 31. prosince vyprší mandát té které země. Stálými členy Rady bezpečnosti jsou: Čína, Francie, Rusko, Spojené státy americké a Velká Británie.

10 nestálých členů v roce 2006: Belgie (2008), Ghana (2007), Indonésie (2008), Itálie (2008), Jihoafrická republika (2008), Katar (2007), Kongo (dem. republika) (2007), Panama (2008), Peru (2007), Slovensko (2007).

Ekonomická a sociální rada

Ekonomická a sociální rada (ECOSOC) má 54 členů, volených na tříleté období Valným shromážděním. Funkční období členského státu končí 31. prosince roku, který je uveden v závorce za jménem příslušné země.

Poručenská rada

Poručenská rada má 5 členů: Čína, Francie, Rusko, Velká Británie a USA. Rada formálně ukončila činnost 1. listopadu 1994, kdy se nezávislým státem a členem OSN stalo Palau, poslední území pod správou OSN. Rezolucí, která byla ten den přijata, pozměnila Rada svůj jednací řád v tom smyslu, že se nebude scházet každoročně, ale jen podle potřeby, když si to situace vyžádá. O svolání může rozhodnout předseda nebo pokud si to vyžádá většina členů Poručenské rady, VS nebo RB.

Mezinárodní soudní dvůr

Mezinárodní soudní dvůr má sídlo v Haagu. Má 15 členů volených Valným shromážděním a Radou bezpečnosti. Soudci jsou voleni na 9 leté období, které končí dne 5. února roku, který je uveden v závorce za jmény soudců. Při volbě musí být zohledněna zásada, že mají být zastoupeny všechny regiony světa a také jednotlivé právní kultury. Soud se řídí statutem, který byl přijat spolu s Chartou OSN. Rozhodnutí Mezinárodního soudního dvora jsou závazná a definitivní. Může projednávat spory, které mu předloží sporové strany, nebo spory stran, které v minulosti přiznaly jeho generální příslušnost.

Organizace OSN pro výživu a zemědělství

[Anglicky Food and Agriculture Organization]

FAO je mezinárodní vládní organizace univerzální povahy se sídlem v Římě. Založena roku 1943. Svou činnost zahájila v roce 1945. Jedna z mezinárodních odborných organizací přidružených k OSN a podléhajících Hospodářské a sociální radě. Cílem je podporovat individuální i společné akce za účelem zvyšování úrovně výživy i životní úrovně národů, zajišťovat zvyšování efektivity výroby a distribuci potravin a zemědělských produktů, zlepšovat podmínky venkovského obyvatelstva a přispívat k rozvoji světového hospodářství a osvobodit lidstvo od hladu. Československé členství ve FAO zajišťuje československý komitét pro spolupráci s FAO.